

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	5Cdo/44/2015
Identifikačné číslo spisu:	7013897930
Dátum vydania rozhodnutia:	12.07.2017
Meno a priezvisko:	JUDr. Soňa Mesiarkinová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2017:7013897930.1

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Sone Mesiarkinovej a členov senátu JUDr. Heleny Haukvitzovej a JUDr. Mariána Sluka, PhD., v spore žalobcu A. E., bývajúceho vo G., zastúpeného advokátom Mgr. Štefanom Jakabom, so sídlom v Košiciach, Nerudova 9, proti žalovaným 1/ Slovenskej sporiteľni, a.s., so sídlom v Bratislave, Tomášikova 48, IČO: 00 151 653, zastúpenej advokátskou kanceláriou JUDr. Radovan Hrabovecký - advocati s.r.o., so sídlom v Bratislave, Panenská 24, IČO: 36 859 991, 2/ BOGY s.r.o., so sídlom v Bratislave, Karpatské námestie 10A, IČO: 31 724 761, 3/ Ing. N. R., bývajúcemu v R., obom zastúpeným advokátom JUDr. Richardom Kovalčíkom, so sídlom v Košiciach, Rázusova 1, o určenie veci do dedičstva, vedenom na Okresnom súde Košice I pod sp.zn. 46 C 450/1992, o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Košiciach z 21. mája 2014 sp.zn. 1 Co 147/2013, takto

rozhodol:

I. Dovolanie z a m i e t a.

II. Žalovaní 1 až 3/ majú nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Košice (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „okresný súd“) rozsudkom (v poradí druhým) z 24. marca 2010, č.k. 46 C 450/1992-649 určil, že nehnuteľnosť vedená na LV č. XXXXX, nachádzajúca sa v katastrálnom území R., parc. č. 115 - zastavaná plocha o výmere 1.225 m², dom č. 446, v celosti patrí do dedičstva po nebohom Dr. W. K., H. A., narodená v N., zomrelá XX. mája XXXX s tým, že o trovách konania bude rozhodnuté po právoplatnosti rozsudku. Na základe vykonaného dokazovania dospel k záveru, že štát sa nestal vlastníkom spornej nehnuteľnosti ako tzv. nereštituovaného židovského majetku, ktorý mal podľa predpisov bývalého Maďarského štátu prejsť v roku 1944 na Maďarský štát (Maďarské kráľovstvo) a následne v roku 1945 titulom sukcesie na Československý štát, pretože právna predchodkyňa žalobcu, ani jej otec nemali židovský pôvod. Na základe rozhodnutia Finančného odboru rady bývalého Mestského národného výboru v Košiciach z 5. januára 1959 č. 2453/C bol s poukazom na to, že sa jedná o nereštituovaný židovský majetok, vykonaný zápis vlastníckeho práva Československého štátu k nehnuteľnostiam zapísaným v tom čase v

pozemkovej knihe pre kat. úz. R. v pozemkovoknižnej vložke č. XXXX ako parcela č. 2917 - dom s dvorom č.p. 446,447,448,450,451, a 453 v intraviláne J. vo výmere 1291 m² a vedeným na meno H. E.. Na základe uvedeného rozhodnutia MsNV v Košiciach a následného uznesenia Ľudového súdu v Košiciach z 3. mája 1959 č.d. 583/1959 (ktorým bol povolený vklad vlastníckeho práva) nedošlo k platnému prechodu vlastníckeho práva na Československý štát. Taktiež štát nemohol nadobudnúť vlastnícke právo ani vydržaním. Keďže vlastnícke právo na štát neprešlo ani uzavretím Protokolu medzi bývalou Československou republikou a Maďarskou republikou z 3. februára 1964, pretože nebol ratifikovaný národným zhromaždením (a nebol nikdy uverejnený v Zbierke zákonov) a štát sa už za vlastníka považoval, nedošlo dražbou spornej nehnuteľnosti v rámci tzv. malej privatizácie v roku 1991, ani jej následnými prevodmi, k strate vlastníckeho práva právnej predchodkyne žalobcu. Proti tomuto rozhodnutiu podali odvolanie žalovaní 1/ až 3/.

2. Krajský súd v Košiciach (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom z 9. decembra 2010 sp.zn. 1 Co 163/2010 napadnuté rozhodnutie súdu prvej inštancie vo vyhovujúcom výroku zmenil tak, že žalobu zamietol. Na rozdiel od súdu prvej inštancie dospel k záveru, že určovacej žalobe nemožno vyhovieť pre nedostatok naliehavého právneho záujmu podľa § 80 písm. c/ O.s.p. Neuplatnenie ochrany právnu predchodkyňou žalobcu podľa reštitučného predpisu malo za následok stratu možnosti domáhať sa ochrany podľa všeobecných predpisov, teda aj ochrany prostredníctvom žaloby o určenie vlastníckeho práva, resp. o určenie veci do dedičstva, keď na tom nič nemení skutočnosť, že žalobca, ani jeho právna predchodkyňa so zreteľom na nedostatok zákonom stanoveného štátneho občianstva, resp. bydliska na území bývalej ČSFR, nespĺňali podmienky na obnovenie svojho vlastníctva spôsobom uvedeným v zákone č. 87/1991 Zb. Zamietnutie žaloby ďalej odvolací súd odôvodnil tým, že právny predchodca žalovaných Ing. N. nadobudol vlastnícke právo k nehnuteľnosti na základe privatizačnej dražby a žalovaní ho nadobudli následnými legálnymi prevodmi v dobrej viere, preto požívajú ochranu svojho vlastníckeho práva.

3. Na dovolanie žalobcu Najvyšší súd Slovenskej republiky uznesením z 27. februára 2013 sp.zn. 6 Cdo 71/2011 uvedený rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Dovolací súd dospel k záveru, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté vadou majúcou za následok odňatie žalobcovi možnosti konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O.s.p.). Uvedená vada spočívala v nedostatočnom odôvodnení rozsudku odvolacieho súdu v časti, v ktorej ako dôvod zamietnutia žaloby uviedol aj dobrú vieru žalovaných, resp. ich právneho predchodcu pri nadobudnutí vlastníckeho práva. Odvolací súd totiž bližšie neobjasnil, z akých skutkových zistení vyvodil tento právny záver a čo tento záver znamená v konfrontácii s jeho iným záverom, že právna predchodkyňa žalobcu vlastnícke právo nestratila. Dovolací súd zároveň zaujal stanovisko k právnomu posúdeniu veci odvolacím súdom, keď dospel k záveru, že právny záver odvolacieho súdu o neexistencii naliehavého právneho záujmu na požadovanom určení nebol správny. Odvolací súd zamietnutie žaloby odôvodnil neuplatnením reštitučného nároku právnej predchodkyne žalobcu, hoci úspešne uplatnený ani nemohol byť. Takýto záver nezodpovedá požiadavke spravodlivého súdneho rozhodovania a nemožno ho ospravedlniť ani poukazom na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 3 Cdo 120/03. Je totiž povinnosťou súdu v každej prejednávanej veci vyvinúť maximálne úsilie pre nájdenie takého riešenia, ktoré bude zlučiteľné so všeobecnou podstatou spravodlivosti. Odvolací súd zároveň nesprávne interpretoval rozhodnutie Najvyššieho súdu SR sp.zn. 4 Cdo 130/2007, na ktoré poukázal v súvislosti so záverom o nedostatku naliehavého právneho záujmu. Najvyšší súd v rozhodnutí sp.zn. 4 Cdo 130/2007 svoj právny záver o nemožnosti domáhať sa ochrany vlastníckeho práva podľa všeobecných predpisov, a to ani formou určenia vlastníckeho práva, podmienil možnosťou domáhať sa ochrany postupom podľa reštitučného predpisu ako špeciálneho, teda danosťou reštitučného nároku v zmysle možnosti úspešne žiadať o vydanie veci podľa reštitučného predpisu. Vyslovil názor, že pokiaľ táto podmienka splnená nie je, zostáva zachovaná možnosť domáhať sa ochrany vlastníckeho práva (ktoré subjekt tohto práva okupáciou veci štátom nestratil) podľa všeobecných predpisov, a to aj žalobou o určenie vlastníckeho práva. Určovacou žalobou sa v takomto prípade neobchádza zmysle a účel reštitučného zákonodarstva (reštitučné a všeobecné predpisy si za tejto situácie nekonkurujú), preto ju ako prostriedok ochrany práva nemožno vylúčiť. V prípade okupácie štátom, ak nie je daná možnosť domáhať sa vydania veci podľa reštitučných predpisov (napr. preto, že vlastníč nespĺňal podmienky oprávnenej osoby), je

určovací žaloba jedinou možnosťou reálnej ochrany vlastníckeho práva. Pričom otázka naliehavého právneho záujmu na takejto žalobe, resp. na žalobe o určenie vlastníckeho práva ku dňu jeho smrti, je závislá na posúdení konkrétnych okolností každej jednotlivéj veci. Nedostatok naliehavého právneho záujmu nebolo možné odôvodniť ani všeobecným argumentom o zneistení v súčasnosti existujúcich a aj vykonávaných vlastníckych vzťahov, keďže štát v prejednávanej veci v rozhodnom období vlastníctvo na iné subjekty nepreviedol, pričom ním začal disponovať až po skončení rozhodného obdobia práve v čase, v ktorom si žalobkyňa začala nárokovat' svoje vlastnícke právo. Žaloba o určenie vlastníckeho práva, podaná právnou predchodkyňou žalobcu v čase nasledujúcom krátko po vydražení spornej nehnuteľnosti v tzv. malej privatizácii (o dražbe ktorej zjavne nemala vedomosť), tak mohla byť účinným prostriedkom odstránenia právnej neistoty spôsobenej okupáciou veci štátom a prostriedkom ochrany jej vlastníctva umožňujúcim obnovenie výkonu vlastníckych oprávnení, pričom uvedené platí aj o žalobe žalobcu o určenie veci do dedičstva (ktorá znamená určenie vlastníckeho práva poručiteľa ku dňu jeho smrti). Dovolací súd sa zároveň vyjadril k právnomu posúdeniu nadobudnutia vlastníckeho práva žalovanými, resp. ich právnym predchodcom v dobrej viere, keď zistený skutkový stav dobrú vieru žalovaných (posudzujúc ju prísne) konštatovať neumožňoval.

4. Krajský súd v Košiciach sa po vrátení veci na ďalšie konanie opätovne zaoberal opodstatnenosťou odvolania žalovaných 1/ až 3/; rozsudkom z 21. mája 2014 sp.zn. 1 Co 147/2013 napadnutý rozsudok vo vyhovujúcom výroku zmenil tak, že žalobu zamietol. Odvolací súd žalobu voči žalovaným 1/ a 3/ zamietol, keďže previedli svoje spoluvlastnícke podiely na žalovanú 2/, čím stratili pasívnu legitímáciu v konaní, ktorá vyplýva práve z vlastníckeho, resp. spoluvlastníckeho vzťahu zapísaného v katastri nehnuteľností. Výhovujúci výrok rozsudku súdu prvej inštancie zmenil (§ 220 O.s.p.) aj vo vzťahu k žalovanej 2/. Po zopakovaní a doplnení dokazovania vykonaného súdom prvej inštancie dospel k záveru, že súd prvej inštancie nesprávne právne posúdil otázku, či na vlastnícke právo pôvodnej žalobkyne mal vplyv obsah Protokolu medzi vládou Československej socialistickej republiky (ďalej len ČSSR) a vládou Maďarskej ľudovej republiky o úprave niektorých majetkoprávných otázok týkajúcich sa nehnuteľného majetku z 3. februára 1964 (ďalej len „Protokol“). Odvolací súd sa stotožnil so záverom súdu prvej inštancie, že pôvodná žalobkyňa svoje vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti v dôsledku administratívneho rozhodnutia bývalej Rady MsNV v Košiciach z 5. januára 1959 nestratila. V tejto časti v súlade s ustanovením § 219 ods. 2 O.s.p. poukázal na rozhodnutie súdu prvej inštancie. Avšak pre rozhodnutie o dôvodnosti nároku pôvodnej žalobkyne považoval za nevyhnutné posúdiť, či po tom, čo pôvodná žalobkyňa zmenila svoje bydlisko a presťahovala sa do Maďarskej republiky (kde následne uzavrela manželstvo a získala občianstvo), mohli nastať nejaké iné skutočnosti, ktoré by mohli mať za následok zánik jej vlastníckeho práva k spornej nehnuteľnosti. Za právne významný v tomto smere považoval citovaný Protokol. Po oboznámení sa s jeho obsahom dospel k záveru, že v čase jeho uzavretia bol dvojstrannou medzivládnu zmluvou medzi vládou ČSSR a vládou Maďarskej ľudovej republiky, pričom nebol ratifikovaný parlamentmi zmluvných štátov a v bývalej ČSSR nebol ani uverejnený v Zbierke zákonov. Za právne významnú otázku pre rozhodnutie vo veci preto odvolací súd považoval záver o tom, či napriek tejto skutočnosti mohol Protokol vyvolať v ňom predpokladané účinky aj vo vzťahu k majetku iných subjektov, ako len samotných účastníkov zmluvy (vlády dvoch štátov). Právna otázka implementácie Protokolu do právneho poriadku bývalej ČSSR je riešená v Stanovisku Katedry medzinárodného práva a európskeho práva Právnickej Fakulty Univerzity Komenského v Bratislave z 11. novembra 2013, vypracované JUDr. N. G., PhD. (predložené žalovanou 1/) a Stanovisko Prof. JUDr. I. G., DrSc. (predložené žalobcom). Odvolací súd dospel k záveru, že uvedené stanoviská sú v otázke záverov o záväznosti obsahu Protokolu pre fyzické osoby, na ktorých majetok sa vzťahuje, ako aj v otázke implementácie do vnútroštátneho právneho poriadku, odlišné. Priklonil sa k záverom uvedeným v Stanovisku Katedry medzinárodného práva a európskeho práva Univerzity Komenského v Bratislave, pretože podrobne a v širších súvislostiach vyhodnotilo implementáciu Protokolu do právneho poriadku bývalej ČSSR v čase jeho uzatvorenia. Naproti tomu sa stanovisko Prof. JUDr. I. G., DrSc. zameriava prevažne na otázku medzinárodnej platnosti Protokolu a jeho sukcesie do vzťahov medzi Slovenskou republikou a Maďarskou republikou, ako aj na otázku inkorporácie Protokolu do právneho poriadku Slovenskej republiky, ktoré odvolací súd za právne významné nepovažoval. Odvolací súd nepovažoval za významné ani Správy Ministerstva financií SR a Správy pre veci majetkové a devízové, nakoľko ani jedna z inštitúcií nemala konkrétne vlastné podklady

o konkretizácii majetku, ktorý bol upravený podľa Protokolu a vychádzali iba z informácií o skutkovom stave zo strany súdu. Odvolací súd tak dospel k záveru, že Protokol vyvolal ním predpokladané právne účinky, a to že vlastníkom označených nehnuteľných majetkov maďarských občanov zanechaných na území bývalej ČSSR, sa stal štát. Mal za to, že Protokol sa vzťahoval aj na majetok, ktorý v čase jeho uzavretia z akéhokoľvek dôvodu spravovala ČSSR. Jednalo sa o odškodnenie za majetok, ktorý maďarskí občania zanechali na území bývalej Československej socialistickej republiky, bez ohľadu na to, ako s týmto majetkom následne nakladala. Z uvedeného hľadiska teda ani vydanie deklaratórneho rozhodnutia bývalej Rady MsNV v Košiciach z 5. januára 1959 nemohlo vyvolať také následky, ktoré by spornú nehnuteľnosť vylučovali z aplikácie Protokolu. Navyše právna predchodkyňa žalobcu o uvedenom protokole mala informácie a považovala sa za osobu, na ktorej majetok sa Protokol vzťahuje, a to bez toho, aby mala vôbec informácie o vydaní deklaratórneho rozhodnutia z 5. januára 1959. Odvolací súd tak nárok žalobcu nepovažoval za dôvodný, keďže jeho právna predchodkyňa stratila v r. 1964 na základe Protokolu vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti prechodom na štát (bývalú Československú socialistickú republiku).

5. Uvedené rozhodnutie odvolacieho súdu napadol dovolaním žalobca (ďalej aj „dovolateľ“). Prípustnosť dovolania odôvodnil ustanovením § 238 ods. 1 O.s.p. Namietal, že konanie je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci a nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom. Namietal, že odvolací súd založil rozhodnutie na inom skutkovom základe, než z akého vychádzal súd prvej inštancie. Odvolací súd založil svoje rozhodnutie na skutočnosti, ktorá nemala podklad vo vykonanom dokazovaní. Namietal, že súd mal vykonať riadne dokazovanie, keďže Protokol nie je právnym predpisom a ani právne záväzným aktom, ktoré nie je potrebné v zmysle § 121 O.s.p. dokazovať. Taktiež sa podľa názoru dovolateľa nemohlo jednať o notoriu alebo skutočnosť známu súdu z jeho činnosti. Uviedol, že ak by aj súd uvedené považoval za notoriu, resp. skutočnosť mu známu z jeho činnosti, nebol dodržaný postup stanovený v ustanoveniach § 123 a § 118 ods. 4 O.s.p., v dôsledku čoho bolo konanie zaťažené tzv. inou vadou. Hoci odvolací súd zopakoval a doplnil dokazovanie ním označenými listinami, oboznámenie obsahu Protokolu na odvolacom pojednávaní nevykonali. V tejto súvislosti namietal aj, že odvolací súd vykonali dokazovanie v rozpore s ustanovením § 119 O.s.p. (zrejme mal na mysli ustanovenie § 129 O.s.p., poznámka dovolacieho súdu). Zo zápisnice pred odvolacím súdom z 23. apríla 2014 vyplýva strohé konštatovanie o oboznámení iba niektorých listín, pričom Protokol oboznámený nebol. Takýto postup nie je možné považovať za dokazovanie listinou, keď nie je zjavné akým spôsobom sa obsah listinou vykonali. Taktiež z rozhodnutia odvolacieho súdu nie je zjavné, prečo odvolací súd dokazovanie opakoval, t.j. ako inak odvolací súd hodnotil skutkový stav než ho ustálil súd prvej inštancie a v čom spočívalo doplnenie dokazovania odvolacím súdom. Bolo povinnosťou odvolacieho súdu náležite zistiť skutkový stav a uviesť ako odlišne bol odvolacím súdom posúdený. Dovolateľ zároveň ako ďalšiu tzv. inú vadu konania namietal nepreskúmateľnosť rozhodnutia odvolacieho súdu, pretože z odôvodnenia napadnutého rozsudku nie je zjavné, ako odvolací súd zaradil sporné nehnuteľnosti k jednotlivým kategóriám (uvedeným v článku 1 písm. a/ až c/ Protokolu), pričom práve okolnosti skutkového stavu naznačovali, že sporné nehnuteľnosti nespádali pod žiadnu kategóriu nehnuteľností, na ktoré sa Protokol vzťahoval. Namietal, že v tejto súvislosti odvolací súd tiež žiadne dokazovanie nevykonali. Dovolateľ v dovolaní zároveň namietal nesprávne právne posúdenie veci odvolacím súdom, keď odvolací súd nesprávne aplikoval uvedený Protokol na nehnuteľnosti, na ktoré sa podľa jeho ustanovení nevzťahoval. Taktiež namietal, že uvedený Protokol nebol vyhlásený v Zbierke zákonov, v dôsledku čoho nemôže zakladať právne účinky spočívajúce v zmene vlastníctva, resp. zakladať priamu účinnosť na práva a povinnosti subjektov súkromného práva. Odvolací súd stroho skonštatoval, že k prechodu vlastníckeho práva došlo v roku 1964 na základe Protokolu, avšak neuviedol o aký spôsob nadobudnutia vlastníckeho práva sa v danom prípade jednalo. Poukázal, že len výnimočne môže dôjsť k zmene vlastníckeho práva na základe zákona, ktorý je typický všeobecnou záväznosťou, čo nemohlo nastať v prípade Protokolu, ktorý nebol uverejnený v Zbierke zákonov. Dovolateľ v závere dovolania namietal, že odvolací súd neprihliadal na právne závery vyslovené najvyšším súdom v jeho predchádzajúcom zrušujúcom rozhodnutí v danej právnej veci, keď úlohou odvolacieho súdu bolo nájsť spravodlivé riešenie v kontexte načrtnutom daným rozhodnutím najvyššieho súdu. Odvolací súd sa s touto skutočnosťou vôbec nevysporiadal, pričom si arbitrárne osvojil názor, že nehnuteľnosti prešli na štát na základe Protokolu. Taktiež vytýkal, že odvolací

súd sa nevysporiadal so skutočnosťou, že podľa vyjadrení príslušných orgánov (Ministerstva pre privatizáciu, Finančnej správy) vlastníctvo k nehnuteľnostiam prešlo na štát na základe administratívneho rozhodnutia v predošlých rokoch, a preto sa na danú nehnuteľnosť nevzťahuje Protokol, ako aj neprihliadol na skutočnosť, že podľa vyjadrenia príslušného maďarského orgánu právnej predchodkyni žalobcu nikdy nebola poskytnutá kompenzácia zo strany štátu, ktorú by bolo možné považovať za spravodlivé odškodnenie za nezákonné odňatie jej vlastníckeho práva. Zároveň namietal, že odvolacím súdom nebolo rozhodnuté o finančných nárokoch žalobcu, uplatnených v priebehu konania. Navrhoval, aby dovolací súd rozhodnutie odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie, resp. aby zmenil rozsudok odvolacieho súdu tak, že žalobe žalobcu v plnom rozsahu vyhovie.

6. Žalovaná 1/ považovala dovolacie námietky žalobcu za nedôvodné. Vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že žalobca mal možnosť riadne sa s Protokolom oboznámiť a vyjadriť sa k nemu, pričom poukázala na zápisnicu z pojednávania konaného pred odvolacím súdom 8. januára 2014, na ktorom súd prečítal odborné stanovisko Univerzity Komenského v Bratislave, neoddeliteľnou súčasťou ktorého je aj úplne znenie Protokolu. Taktiež jedno vyhotovenie Stanoviska spolu s Protokolom bolo doručené právnomu zástupcovi žalobcu na vyjadrenie podaním z 24. apríla 2014. Poukázala, že Protokol sa stal súčasťou vnútroštátneho právneho poriadku bývalej ČSSR, ktorej nástupcom je Slovenská republika, na základe čoho nebolo potrebné jeho uverejnenie v Zbierke zákonov. Protokol je tak právnym predpisom, ktorý je súdu známy a ktorý nie je potrebné dokazovať ako ostatné listinné dôkazy. Uviedla, že odvolací súd bol oprávnený a súčasne povinný zopakovať dokazovanie s poukazom na § 213 ods. 3 a ods. 5 O.s.p. Rozhodnutie odvolacieho súdu považovala za zrozumiteľné a preskúmateľné. Poukázala na právne posúdenie veci odvolacím súdom, pričom mala za to, že zo strany odvolacieho súdu nedošlo k nesprávnemu právnemu posúdeniu veci. Taktiež mala za to, že odvolací súd rešpektoval zrušujúce uznesenie dovolacieho súdu, ako aj že sa vysporiadal s vyjadreniami Ministerstva pre privatizáciu SR a orgánov finančnej správy na strane 16 rozsudku. Dovolanie žalobcu v časti, v ktorej namietal, že sa odvolací súd nevysporiadal s jej nárokom uplatneným v priebehu konania, považovala za nejasné, nezrozumiteľné a neurčité, nakoľko nie je zrejmé o aké nároky sa jedná. Poukázala, že v prípade, ak súd opomenie rozhodnúť o nejakom nároku účastníka, môže účastník využiť postup podľa § 166 O.s.p. Navrhovala, aby dovolací súd dovolanie zamietol, resp. v prípade, ak sa stotožní s právnym názorom dovolateľa o inej vade konania, aby zrušil rozhodnutia súdov nižšej inštancie a vec vrátil súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

7. Žalovaní 2/ a 3/ považovali rozhodnutie odvolacieho súdu za správne, pričom sa nestotožnili s jednotlivými dovolacími námietkami žalobcu. Uviedli, že odvolací súd strany konania s obsahom Protokolu náležite oboznámil, t.j. zopakoval dokazovanie (tak ako uvádza na strane 11 rozhodnutia), a to aj napriek tomu, že opakovanie dokazovania potrebné nebolo, nakoľko odvolací súd vychádzajúc zo skutkového stavu zisteného súdom prvej inštancie, vyvodil z neho odlišný právny záver týkajúci sa právnych účinkov Protokolu. Mali za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu je odôvodnené, spĺňajúce všetky náležitosti v zmysle § 157 ods. 2 O.s.p. Zároveň považovali za správne aj právne posúdenie veci odvolacím súdom. Navrhovali, aby dovolací súd dovolanie zamietol.

8. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací [(§ 35 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok (ďalej len „CSP“)] vzhľadom k tomu, že dovolanie žalobcu bolo podané 25. augusta 2014, vychádzal z prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 CSP, ktorý nadobudol účinnosť 1. júla 2016, v zmysle ktorého platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

9. Dovolací súd zistil, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana, zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP) a preto skúmal prípustnosť a dôvodnosť dovolania bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP).

10. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016 bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 O.s.p.). Dovolanie bolo

prípustné proti každému rozhodnutiu, ak v konaní došlo k najzávažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 O.s.p. Prípustnosť dovolania proti rozsudku upravoval § 238 O.s.p. a proti uzneseniu § 239 O.s.p. Dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu bolo prípustné v zmysle § 238 ods. 1 O.s.p.

11. Žalobca podal dovolanie proti zmeňujúcemu rozsudku odvolacieho súdu, jeho dovolanie preto je prípustné.

12. V zmysle § 241 ods. 2 O.s.p. mohlo byť dovolanie podané iba z dôvodov, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v § 237 O.s.p., b/ konanie bolo postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočívalo na nesprávnom právnom posúdení veci.

13. Podľa ustanovenia § 242 ods. 1 O.s.p. bol dovolací súd povinný ex offio posúdiť, či v konaní nedošlo k niektorej zo závažných procesných väd uvedených v § 237 O.s.p. a tiež či konanie nie je postihnuté tzv. inou vadou, majúcou za následok nesprávne rozhodnutie vo veci v zmysle § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

14. O procesnú vadu konania v zmysle ustanovenia § 237 O.s.p. išlo vtedy, ak a/ sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b/ ten, kto v konaní vystupoval ako účastník, nemal spôsobilosť byť účastníkom konania, c/ účastník konania nemal procesnú spôsobilosť a nebol riadne zastúpený, d/ v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e/ nepodal sa návrh na začatie konania, hoci podľa zákona bol potrebný, f/ účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom, g/ rozhodoval vylúčený sudca alebo bol súd nesprávne obsadený, ibaže namiesto samosudcu rozhodoval senát.

15. Dovolateľ procesné vady konania v zmysle § 237 O.s.p. nenamietal a ich existencia nevyšla v dovolacom konaní najavo.

16. Dovolateľ výslovne tvrdil, že konanie bolo postihnuté tzv. inou vadou konania.

17. „Inou vadou konania“ podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p. sa rozumie error in procedendo - porušenie ustanovenia zákona upravujúceho konanie od začiatku až do skončenia (nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. II. ÚS 591/2012 zo 4. septembra 2013). V rozhodovacej praxi súdov sa pod tzv. inou vadou rozumelo najmä porušenie ustanovení o dokazovaní, a to napríklad tým, že súd vôbec nezisťoval skutočnosti rozhodujúce pre posúdenie veci aj napriek tomu, že boli tvrdené a na ich preukázanie boli navrhnuté dôkazy, porušenie ustanovení o vykonávaní jednotlivých dôkazných prostriedkov, nevykonanie dôkazu navrhnutého stranou na preukázanie rozhodujúcej skutočnosti, hoci súd následne dospel k záveru, že účastník neunesol dôkazné bremeno, odklon odvolacieho súdu od skutkových záverov súdu prvého stupňa bez zopakovania dôkazov alebo doplnenia dokazovania, nesprávne meritórne rozhodnutie namiesto odmietnutia alebo zastavenia konania, nesprávne vyhodnotenie určitej skutočnosti ako nespornej, prípadne všeobecne známej, a na to nadväzujúce nevykonanie navrhnutého dôkazu alebo nedostatok predpísaných poučení.

18. Pokiaľ dovolateľ namietal, že odvolací súd založil rozhodnutie na inom skutkovom základe než z akého vychádzal súd prvej inštancie a na skutočnosti, ktorá nemala podklad vo vykonanom dokazovaní, táto námietka vzhľadom na obsah spisu nie je dôvodná.

19. Procesné dokazovanie je procesným právom osobitne upravený postup súdu v občianskom súdnom konaní, ktorý slúži k utvoreniu poznatkov súdu o skutočnostiach dôležitých pre rozhodnutie, ktorých existencia alebo neexistencia zostala pochybná. A to taký postup, pri ktorom súd svojimi zmyslami poznáva určitú rozhodujúcu skutočnosť priamo alebo poznáva určité správy o tejto skutočnosti. Pri tomto postupe utvorené poznatky sa nazývajú skutkové poznatky a myšlienkový postup hodnotenia rozhodujúcich skutočností je skutkovým hodnotením. Pokiaľ žalobca svoje námietky smeroval aj vo vzťahu k hodnoteniu vykonaných dôkazov súdom, dovolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že

dovolanie je mimoriadnym opravným prostriedkom určeným na nápravu len výslovne uvedených procesných (§ 241 ods. 2 písm. a/ a b/ O.s.p.) a hmotnoprávných (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) nesprávností. Dovolanie nebolo (a podľa novej úpravy sporového konania naďalej nie je) „ďalším“ odvolaním. Preto sa ním nemožno úspešne domáhať revízie skutkových zistení, ku ktorým dospel súd prvej inštancie alebo odvolací súd, ani prieskumu správnosti nimi vykonaného dokazovania. Ťažisko dokazovania bolo a je v konaní pred súdom prvej inštancie a jeho skutkové závery je oprávnený dopĺňať, prípadne korigovať len odvolací súd, ktorý za tým účelom mohol v medziach zákona vykonávať dokazovanie (§ 213 O.s.p.). Dovolací súd nemôže preskúmavať správnosť a úplnosť skutkových zistení a v nadväznosti na to posudzovať, či súdy správne vyhodnotili výsledky vykonaného dokazovania, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený bez ďalšieho prehodnocovať vykonané dôkazy - na rozdiel od súdu prvej inštancie a tiež odvolacieho súdu nemá totiž dovolací súd možnosť vykonávať dokazovanie .

20. Dovolací súd považuje za potrebné poznamenať, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené stranou sporu, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia. Preto odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, stačí na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03). Súd v opravnom konaní nemusí dať odpoveď na všetky námietky uvedené v opravnom prostriedku, ale iba na tie, ktoré majú (podľa názoru súdu) podstatný význam pre rozhodnutie o odvolaní a zostali sporné alebo sú nevyhnutné na doplnenie dôvodov rozhodnutia súdu prvej inštancie, ktoré je predmetom preskúmania v odvolacom konaní (II. ÚS 78/05).

21. Dovolací súd poukazuje na to, že konanie v predmetnej veci začalo v roku 1992 a na základe riadnych opravných prostriedkov i mimoriadneho opravného prostriedku, súdy vykonali dokazovanie na všetky skutočnosti, ktoré boli na záver vyhodnotené v napadnutom a preskúmanom rozhodnutí odvolacieho súdu. Ak odvolací súd po záväznom právnom závere, ktorý vyslovil dovolací súd v uznesení z 27. februára 2013 sp.zn. 6 Cdo 71/2011, sa naďalej nezaoberal otázkou naliehavého právneho záujmu žalobcu, ale tento záver si osvojil a v zmysle nasledujúcich záverov dovolacieho súdu o povinnosti súdu v každej prejednávanej veci vyvinúť maximálne úsilie pre nájdenie takého riešenia, ktoré bude zlučiteľné so všeobecnou podstatou spravodlivosti, pristúpil k prejednaniu veci, keď sám na odvolacom pojednávaní doplnil dokazovanie, a vychádzal súčasne z doterajšieho vykonaného dokazovania, nie je možné takýto jeho postup považovať za tzv. inú vadu.

22. Ak dovolateľ namietal, že dôkaz nebol vykonaný predpísaným spôsobom, t.j. oboznámené celé znenie Protokolu, toto jeho tvrdenie je v rozpore so skutočnosťou zaznamenanou v spise, nakoľko sám dovolateľ predložil ako dôkaz odborné stanovisko prof. Pavla Šurmy, zaoberajúce sa touto tematikou a vo svojich podaniach sa na znenie tohto textu podrobne odvoláva, a súčasne bolo mu doručené stanovisko Univerzity Komenského v Bratislave, vrátane textu Protokolu, ku ktorému sa písomne vyjadril dňa 22. apríla 2014. Dovolací súd preto túto námietku uzavrel ako nedôvodnú až účelovú.

23. Za „inú procesnú vadu“ bolo dávnejšou judikatúrou (R 111/1998) a tiež stanoviskom R 2/2016 považované aj nedostatočné odôvodnenie dovolaním napadnutého rozhodnutia.

24. Podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 muselo mať aj odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu (§ 211 ods. 2 O.s.p.) náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p. V odôvodnení rozhodnutia sa odvolací súd musel vyporiadať so všetkými rozhodujúcimi skutočnosťami a jeho myšlienkový postup musel byť dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na výsledky vykonaného dokazovania a zistené skutočnosti, ale tiež s poukazom na všetky relevantné úvahy, ktoré ho viedli k právnym záverom, na ktorých založil svoje rozhodnutie. Zákon vyžadoval, aby odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu bolo vnútorne konzistentné, presvedčivé, neprotirečiacie si a aby jeho obsah umožňoval uskutočniť dovolací prieskum, pretože účelom odôvodnenia rozsudku je predovšetkým preukázať jeho správnosť a súčasne musí byť i prostriedkom kontroly správnosti postupu súdu. Ak rozhodnutie odvolacieho súdu nemalo náležitosti uvedené v § 157 ods. 2 O.s.p., bolo považované za nepreskúmateľné. O taký prípad išlo v praxi napríklad vtedy, keď rozhodnutie súdu neobsahovalo vôbec žiadne odôvodnenie.

25. Napadnutý rozsudok odvolacieho súdu podáva vysvetlenie podstatných dôvodov, so zreteľom na ktoré bolo rozhodnuté. Odôvodnenie napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu obsahuje vysvetlenie dôvodov, na ktorých odvolací súd založil svoje zmeňujúce rozhodnutie. Dovolací súd preto dospel k záveru, že skutkové a právne závery odvolacieho súdu nie sú v danom prípade zjavne neodôvodnené a nezlučiteľné s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a že odôvodnenie dovolaním napadnutého rozsudku odvolacieho súdu ako celok spĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 OSP). Skutočnosť, že sa dovolateľ nestotožňuje s právnym názorom odvolacieho súdu, nemôže viesť sama sebe k záveru o zjavnej arbitrárnosti. Z uvedeného dôvodu nejde, pokiaľ ide o odôvodnenie napadnutého rozsudku, o dovolateľom tvrdenú tzv. inú vadu podľa § 241 ods. 2 písm. b/ O.s.p.

26. Žalobca napokon namietať právne posúdenie veci odvolacím súdom, keď mal za to, že odvolací súd nesprávne aplikoval Protokol, jeho obsah i právne účinky na zmenu vlastníckeho práva. Vytýkal mu, že sa nevysporiadal so skutočnosťou, že podľa vyjadrení príslušných orgánov vlastníctvo na štát prešlo na základe administratívneho rozhodnutia v predošlých rokoch, a preto sa naň Protokol nevzťahuje, ako aj že neprihliadol na skutočnosť, že právnej predchodkyňi žalobcu nikdy nebola poskytnutá kompenzácia zo strany štátu.

27. Právnym posúdením je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a aplikuje konkrétnu právnu normu na zistený skutkový stav. Nesprávnym právnym posúdením veci je omyl súdu pri aplikácii práva na zistený skutkový stav. O nesprávnu aplikáciu právnych predpisov ide vtedy, ak súd nepoužil správny právny predpis alebo ak síce aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval alebo ak zo správnych skutkových záverov vyvodil nesprávne právne závery.

28. Dovolateľ namietať nesprávnu právnu aplikáciu Protokolu na ním uplatnený nárok na určenie veci do dedičstva, t.j. na posúdenie prechodu vlastníctva v konaní označených nehnuteľností, majúci za to, že tento nebol záväzný, nakoľko ako medzinárodná zmluva nebol publikovaný v Zbierke zákonov.

29. Dovolací súd zhodne s odvolacieho súdu má za to, že bolo potrebné prijať záver o tom, či napriek tejto skutočnosti mohol Protokol vyvolať v ňom predpokladané účinky aj vo vzťahu k majetku iných subjektov, ako len samotných účastníkov zmluvy, ktorými boli vlády dvoch štátov a v tomto smere išlo o vyriešenie právnej otázky implementácie Protokolu do právneho poriadku bývalej Československej socialistickej republiky. Túto právnu otázku vo svojom stanovisku vyriešila Katedra medzinárodného práva a európskeho práva Právnickej Fakulty univerzity Komenského v Bratislave tak, že na otázku, aká je záväznosť Protokolu pre fyzické osoby zmluvných štátov poukázala na znenie preambuly Protokolu, z ktorého vyplýva, že vlády oboch štátov boli pri jeho dojednávaní vedené priáním upraviť niektoré majetkoprávne otázky, a to tak vo vzťahu k osobnému nehnuteľnému majetku maďarských občanov žijúcich v Maďarskej ľudovej republike, ktorý ležal na Československom území, tak i vo vzťahu k osobnému nehnuteľnému majetku československých občanov žijúcich v Československej socialistickej republike, ležiacemu na území Maďarskej ľudovej republiky. Ustanovenia Protokolu však upravujú aj právne postavenie fyzických osôb a právnických osôb (článok 2 ods. 3 a článok 3 ods. 1) a aj keď ustanovenia Protokolu implementujú v aplikačnej praxi štátne orgány, právna úprava Protokolu priamo ustanovuje a upravuje právne postavenie fyzických osôb a právnických osôb v rozsahu a v prípadoch upravených v jednotlivých ustanoveniach tejto medzinárodnej zmluvy. Recepčia Protokolu do vnútroštátneho právneho poriadku formou inkorporácie nadviazala na historický najčastejší spôsob recepcie medzinárodných zmlúv. Týmto postupom sa právne normy Protokolu prevzali do vnútroštátneho právneho poriadku ČSSR a stali sa záväznými pre fyzické osoby, právnické osoby, ako aj československú republiku. Správne z tohto stanoviska potom odvolací súd vyvodil záver o tom, že Protokol ako zmluva medzi dvomi štátmi zaväzoval svojím obsahom a vyvolal predpokladané následky aj k označenému nehnuteľnému majetku maďarských občanov, ktorý títo zanechali na území Československa a vlastníkom sa stal československý štát. Títo pôvodní vlastníci získali právo na peňažné odškodnenie od maďarskej vlády za zanechaný majetok. Ak preto dovolateľ vytýkal odvolaciemu súdu, že neuviedol dôvod nadobudnutia vlastníctva zo strany štátu, odvolací súd v tomto

im svojím výkladom dal odpoveď, a to že práve na základe Protokolu, ktorý mal charakter vládnej zmluvy, ako nakoniec zhodne vyplynulo z oboch odborných stanovísk. Tento záver prijal i dovolací súd.

30. Pokiaľ dovolateľ vytýkal odvolaciemu súdu, že sa nevysporiadal so skutočnosťou, že podľa vyjadrení príslušných orgánov vlastníctvo prešlo na štát na základe administratívneho rozhodnutia v roku 1959 a nie v dôsledku Protokolu, táto námietka nesmeruje k nesprávnemu právnomu posúdeniu, a nie je ani dôvodná. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí (na str. 15 a 16 rozhodnutia) posúdil vplyv a následky deklaratórneho rozhodnutia bývalej rady MsNV v Košiciach a zaujal právny záver, že toto rozhodnutie nemohlo vyvolať také následky, ktoré by nehnuteľnosť vylučovali z aplikácie Protokolu. Odôvodnenie rozsudku odvolacieho súdu i v tejto namietanej otázke je logické a presvedčivé a dovolací súd naň v podrobnostiach odkazuje.

31. Odvolací súd uviedol, že nepovažoval za právne významnú otázku skutočnosť, ako na uplatnený nárok na peňažné odškodnenie v zmysle Protokolu reagovala maďarská vláda. Dovolací súd dospel zhodne s týmto záverom k tomu, že táto skutočnosť nemala vplyv na (ne)dôvodnosť uplatneného nároku na určenie veci do dedičstva, tak ako ho uplatnil žalobca, keďže uvedený nárok na peňažné odškodnenie (ktorý si právna predchodkyňa žalobcu podľa jeho vyjadrenia uplatnila) nemal súvislosť so základnou otázkou riešenou v tomto konaní, a to nadobudnutím vlastníctva nehnuteľnosti československým štátom na základe Protokolu, pretože ako vyplýva z jeho znenia, nebolo uspokojenie peňažného plnenia za majetok, ktorý prešiel do vlastníctva bývalej ČSSR, zo strany maďarskej vlády, podmienkou pre tento prechod vlastníctva.

32. V posudzovanej veci odvolací súd správne vychádzal z vykonaného dokazovania, ktoré sám čiastočne zopakoval i na odvolacom pojednávaní a dospel k správnomu záveru, vychádzajúc aj zo záverov odborných stanovísk, že návrh je potrebné zamietnuť. Jeho odôvodnenie je vnútorne logické, argumentačne presvedčivé a vychádza zo zisteného skutkového stavu.

33. Z vyššie uvedených dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že žalobca v procesne prípustnom dovolaní neuplatnil relevantné dovolacie dôvody a tie dôvody, ktoré uplatnil, neboli spôsobilé na zmenu právne správnych záverov, ktoré prijal odvolací súd, preto dovolanie zamietol ako neopodstatnené (§ 448 CSP).

34. Žalovaní 1/ až 3/ boli v dovolacom konaní v plnom rozsahu úspešní (§ 255 ods. 1 CSP) a vznikol im nárok na náhradu trov dovolacieho konania proti žalobcovi (§ 453 ods. 1 a § 262 ods. 1 CSP.)

35. O výške náhrady trov konania rozhodne súd prvej inštancie po právoplatnosti rozhodnutia dovolacieho súdu samostatným uznesením, ktoré vydá súdny úradník (§ 262 ods. 2 CSP).

36. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.